[א]בני בנים הרי הן כבנים כי תניא ההיא להשלים מיתיבי [ב]בני בנים הרי הם כבנים מת אחד מהם [ג]או שנמצא סרים לא קיים פריה ורביה תיובתא דרב הונא תיובתא: בני בנים הרי הם כבנים: סבר אביי למימר ברא לברא [א] וברתא לברתא וכ"ש ברא לברתא אבל ברתא לברא לא א"ל רבא [1]לשבת יצרה בעיא והא איכא דכולי עלמא מיהת [ה]תרי מחד לא ולא והא אמרי ליה רבנן [ו]לרב ששת נסיב איתתא ואוליד בני ואמר להו בני ברתי בני נינהו התם דחויי קמדחי להו [ז]דרב ששת איעקר מפירקיה דרב הונא אמר ליה רבה לרבא בר מארי [ח]מנא הא מילתא דאמור רבנן בני בנים הרי הן כבנים אילימא מדכתיב [2]הבנות בנותי והבנים בני אלא מעתה והצאן צאני הכי נמי אלא דקנית מינאי הכא נמי דקנית מינאי אלא מהכא [3]ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתיב [4]מני מכיר ירדו מחוקקים וכתיב [5]יהודה מחוקקי מתניתין דלאו כרבי יהושע דתניא רבי יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנא' [6]בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים ר"ע אומר למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנא' בבקר זרע את זרעך וגו' אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע והם הם העמידו תורה אותה שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן אסכרה א"ר מתנא הלכה כרבי יהושע אמר רבי תנחום א"ר חנילאי [ט]כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה בלא שמחה דכתיב [7]ושמחת אתה וביתך בלא ברכה דכתיב [8]להניח ברכה אל ביתך בלא טובה דכתיב [9]לא טוב היות האדם לבדו במערבא אמרי בלא תורה בלא חומה בלא תורה דכתיב [10]האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני בלא חומה דכתיב [11]נקבה תסובב גבר רבא בר עולא אמר בלא שלום דכתיב [12]וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר ריב"ל [י]חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך שנא' וידעת כי שלום אהלך וגו' הא מהכא נפקא מהתם נפקא ואל [כ][13]אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך א"ר יוסף [ל]לא נצרכה אלא [מ]סמוך לווסתה וכמה [נ]אמר [ס]רבא עונה [ע]והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מיטרידי [פ]ת"ר [צ]האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה [ק]והמשיאן סמוך לפירקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך [ר]האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו [ש]והנושא את בת אחותו

והמלוה

בני בנים הרי הן כבנים. קס"ד שמת הזכר או הנקבה והיה לו בן שיצטרף עם אחות אביו או עם אחי אמו אין אבי האב חייב עוד בפריה ורביה. וטעמא שהיה לו למת בן הא לאו הכי לא קיים דשבת בעינן וקשיא לרב הונא: **כי תניא ההיא להשלים.** כגון שלא היה לו לזקן אלא בן אחד ונשא הבן אשה והוליד בת פטור הזקן שהרי השלים זה את חובתו אבל אי הוה ליה מעיקרא זכר ונקבה ואפילו מתו בלא בנים קיים פריה ורביה: **דכולי עלמא.** בין לאביי בין לרבא: **תרי מחד.** והשני מת בלא בנים לא קיים הזקן פריה ורביה: **איעקר מפרקיה דרב הונא.** שהיה מאריך בדרשיו וצריכים למי רגלים ומעמידים עצמן ונעקרים (א) כדתניא בבכורות (דף מד:): **מנא הא מילתא כו'.** אבני בתו קאי דבן בנו פשיטא לן: **מני מכיר ירדו מחוקקים.** ולא מצינו למימר מבני בניו אלא מבני בתו דהא כתיב קרא אחרינא יהודה מחוקקי ולא משכחת לה דליתו מתרוייהו אלא הכי דנפקו מחוקקים מחצרון מבתו של מכיר אלמא בני בתו כבניו: **מתניתין.** דקתני אא"כ כו' הא אם יש לו יבטל דלא כר' יהושע: **לערב.** לעת זקנתו: **אי זה יכשר.** איזה זרע יהא הגון וירא שמים ומתקיים: **מגבת עד אנטיפרס.** [בין העיירות הללו היו כולם]: **שמם.** שנשתכחה תורה: **ביתך.** אשה: **האם אין עזרתי בי.** אשתי דכתיב (בראשית ב) עזר כנגדו מיד תושיה נדחה ממני שצריך לעסוק בצרכי ביתו ותלמודו משתכח: **וידעת כי שלום אהלך.** בזמן שיש לך אהל ואין אהלו אלא אשתו שנאמר שובו לכם לאהליכם: **ואין פוקדה.** בתשמיש בעת עונתה: **כי שלום אהלך.** שלימה ביראת שמים: **בשעה שיוצא לדרך.** משום שמתאוה לו באותה שעה יותר: **תשוקתך.** תאותך: ה"ג **לא נצרכה אלא סמוך לווסתה.** [אע"ג] דאמור רבנן (שבועות דף יח:) חייב אדם לפרוש מאשתו וכו' ואפ"ה כשיוצא לדרך יפקדנה: **עונה.** אם רגילה לראות ביום אסורה כל היום ואם רגילה לראות בלילה אסורה כל הלילה: **וה"מ.** דחייב לפוקדה כי אזל לדבר הרשות אבל לדבר מצוה לא משום דטריד במצוה אי נמי מיטריד בתשמיש ויבטל ממצוה: **יותר מגופו.** דזילותא דאיתתא קשה מדגברא: **והנושא בת אחותו.** גיעגועי אדם רבין על אחותו יותר מן אחיו ומתוך כך נמצא מחבב את אשתו:

וכל שכן ברא לברתא. אע"ג דאמרינן לעיל אין שני זכרים חשובים כבן ובת הכא שבא מכח מי שפטרתו מפריה ורביה פשיטא דקאי שפיר הבן במקום הבת: **חייב** אדם לפקוד את אשתו. אומר ר"ת דפקידה זו איתו תשמיש אלא כשהוא רוצה לצאת בדרך אם הוא רחוק ממנה לא יצא לדרך אא"כ ישוב אליה ויפקדנה (ב) או בתשמיש או בשאר דברים וידבר על לבה ופריך מהתם נפקא ליה מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה כשיוצא לדרך ומסתמא כיון שמתאוה לו יש לו לפוקדה דהמכבד אשתו עליו הכתוב אומר או תקרא וגו' ומשני אמר רב יוסף לא נצרכה אלא לאשתו נדה ה"ג בכל הספרים ישנים והכי פי' דחד קרא אתא דאפילו באשתו נדה יש לו לפוקדה וכמה עונה אע"פ שאסור לשמש מ"מ שמחה ותענוג הוא לה הואיל ורוצה לצאת בדרך והכי אמרי' בריש הדר (עירובין סג: ושם) הישן בקילעא שאיש ואשתו ישנים שם עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ואמר רב יוסף התם ואפילו אשתו נדה ומה שהגיהו בספרים לא נצרכה אלא סמוך לווסתה אין נראה כלל דהגיהו כן לפי שרוצין לפרש דפקידה היינו תשמיש ובשבועות (דף יח: ושם) מוכיח דסמוך לווסתה מדאורייתא מוהזרתם את בני ישראל וגו' ועוד דמוקי לה ביוצא לדבר הרשות וא"כ אפילו למאן דאמר (נדה דף טו.) ווסתות דרבנן אם כן סמוך לווסתה נמי דרבנן מכל מקום למה יהא מותר ביוצא לדבר הרשות: **סמוך** לפירקן. אבניו נמי קאי כדאמרי' בהנשרפין (סנהד' דף עו: ושם) ואע"ג דקטן לא תקינו ליה רבנן נשואין כדאמרינן לקמן (ג) בפרק אלמנה (דף קח.) מ"מ להכי תקינו ליה נשואין דלא הויא בעילתו בעילת זנות: **והנושא** את בת אחותו. פירש רשב"ם דה"ה בת אחיו אבל אחותו נקט לפי שמשדלתו בדברים ושכיח שנושא בתה ור"ת אומר דדוקא נקט בת אחותו לפי שהיא בת מזלו כדאמרי' מרוב בנים דומין לאחי האם:

המלוה

עין משפט נר מצוה

צג א מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ה וסמג עשין מט טוש"ע אה"ע סימן א סעיף ו:
צד ב מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם ס"ה:
צה ג ד מיי' שם הלכה ה טור ש"ע שם סעיף ו:
צו ה טוש"ע שם סי' א סעיף א בהג"ה:
צז ו ז טוש"ע א"ח סי' רמ סעי' א וטוש"ע י"ד סימן קפד סעיף י:
צח ח מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יב ופ"ה הלכה ג טוש"ע י"ד שם סעיף ב:
צט ט (טור) ש"ע שם סעיף י [בהג"ה] וטוש"ע א"ח סימן רמ סעיף א:
ק י מיי' פט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה יט:
קא כ מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יד סמג לאוין קיב טור אה"ע סימן ב:
קב ל מיי' פ"ב מהלכות איסורי ביאה הי"ד:

◆

תורה אור השלם

1. כי כה אמר יי בורא השמים הוא האלהים יצר הארץ ועשה הוא כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה אני יי ואין עוד: ישעיהו מה יח
2. ויען לבן ויאמר אל יעקב הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא ולבנתי מה אעשה לאלה היום או לבניהן אשר ילדו: בראשית לא מג
3. ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד והוא לקחה והוא בן ששים שנה ותלד לו את שגוב: דברי הימים א ב כא
4. מני אפרים שרשם בעמלק אחריך בנימין בעממיך מני מכיר ירדו מחקקים ומזבולן משכים בשבט ספר: שופטים ה יד
5. לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחקקי: תהלים ס ט
6. בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים: קהלת יא ו
7. ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני יי אלהיך ושמחת אתה וביתך: דברים יד כו
8. וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם לכהנים יהיה וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך: יחזקאל מד ל
9. ויאמר יי אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: בראשית ב יח
10. האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני: איוב ו יג
11. עד מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא יי חדשה בארץ נקבה תסובב גבר: ירמיהו לא כא
12. וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא: איוב ה כד
13. אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך: בראשית ג טז

מסורת הש"ס

א) [לקמן ע. קידושין ד.], ב) [תוספתא פ"ח], ג) [בשאלתות פרשת הברכה איתא לר' אחא בר זבדא], ד) [לקמן סד:], ה) עירובין ק., ו) שבועות יח: נדה סג., ז) [צ"ל רבה], ח) סנהדרין עו., ט) ב"ז שם, י) [מ"ק ז.], כ) [דברים ה], ל) [ועי' היטב תוס' לקמן עו: ד"ה נשא ותוספות סנהדרין עו: ד"ה סמוך], מ) [ב"ב קי. מס' סופרים פס"ו], נ) [ועיין תוס' לקמן לט. ד"ה ספק].

◆

גליון הש"ס

גמ' מנא הא מילתא דאמור רבנן דבני בנים הרי הן כבנים. עיין יומא דף סו ע"ב ולעיל דף יח ע"א ובפי' רש"י בחומש בראשית כ' י"ב ובמ"כ ח' סו' יבנדי"ק שם ובמ"א סי' י' ול"ב ובראשית כ"ט ה' ש"ב יע' סה ובמהרש"א ח"א סוף סוטה ד"ה אל' אסקין:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איעקר וכו' ונעקרים כדאיתא לקמן דף סד ע"ב הס"ד: (ב) תוס' ד"ה חייב וכו' ויפקדנה ואי בתשמיש או תא"ה. ונ"ב ס"א איתו ואפשר לייסב דהיינו זה איתו תשמיש עכ"ם ואפילו סמוך לויסתה אלא או בתשמיש כבשויסה רחוק או בשאר דברים [סמוך לווסתה]: (ג) ד"ה סמוך וכו' כדאמרינן לקמן. נ"ב דף סט ע"ב והעיקר כר"פ חרש דף קיג בד"ה שמא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' וברתא לברתא. נ"ב ג' הרמב"ם אבל ברא לברתא וברתא לברא לא א"ל כו' ועיין מהרין קושיות תוס' ד"ה וכ"ש:

◆

מוסף רש"י

עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום. תלמידיו היו (עי' רש"י כתובות ו: ורשב"ם ב"ב קיג.). משתוקקת. מתאוה לתשמיש (ערובין ק:). והמכבדה. במלבושין נאין (סנהדרין עו:).

◆

תוספות ישנים

חייב אדם לפקוד אשתו בשעה שיוצא לדרך. פי' שמפקידה היא בתשמיש ולא נהירא דהא תניא לה בתלמודא בסמוך לווסתה וכיון דמדאורייתא אסור דכתיב והזרתם את בני ישראל אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן היאך שרו רבנן משום שהוא רוצה לילך בדרך וע"ק דקאמר לקמן אבל לדבר מצוה טריד ואמאי קאמר השתא איסורא דאורייתא דאזהרתם שרינן כל שכן שלא יניח משום טרדתו דמצוה לפוקדה וע"ק דיש ספרים שכתוב בהם לא נצרכה אלא אפילו לאשתו נדה וא"כ אין יכול להיות תשמיש לכן נ"ל לפוקדה בדברי ריצוי והכי ר"ל וכמה יש לפוקדה עונה וכ"מ (נדרים) [עירובין ס"ג] דשייך פקידה בדברים אפילו באשתו נדה דקאמר כל הישן בקילעא שאיש ואשתו ישנים עליו הכתוב אומר ואת נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ומוקים לה בתלמודא אפילו באשתו נדה דסד"א דחיישין שמא יהגילנו לדבר עבירה קמ"ל דלא חיישין וגם ר"ל [כאן] הכי אע"ג דאמור רבנן חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לווסתה וסד"א שמא יבטל מתוך רבוי דברים ויעבור על דת מגלת חכמים [קמ"ל]: והמלוה סלע לעני בשעת דחקו פירשתי בסנהדרין פרק אלו הנשרפין: והנושא בת אחותו לפי שהיא בת גילו כדאמרינן רוב בנים דומין